

ВІДГУК
про дисертаційну роботу
ШУМИЛО МИРОСЛАВИ ЮРІЇВНИ
«Розвиток вищої медичної освіти у США (XX - XXI століття)»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 «Освітні, педагогічні науки»

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами галузей науки. Сучасні вимоги до професійної діяльності медичних фахівців постійно зростають в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій, впровадження сучасних методів, протоколів та стандартів лікування. Забезпечення якості підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки медичних працівників особливо набуло актуальності в період реформування національної системи охорони здоров'я України. Міністерством охорони здоров'я було запропоновано Національну стратегію реформування системи охорони здоров'я в Україні. Серед пріоритетних завдань даний документ визначає підвищення якості підготовки медичних фахівців, інтеграцію медичної освіти та науки, покращення медичної допомоги населенню, а також забезпечення конкурентоспроможності випускників медичних закладів вищої освіти (МЗВО) на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Необхідність модернізації вищої медичної школи в Україні постає в умовах глобалізації європейського та світового освітнього простору. З урахуванням результатів аналізу державних документів, що регламентують особливості реформування вищої медичної освіти, можемо зробити висновок, що метою цього процесу є генерація нових фахівців сфери охорони здоров'я за рахунок впровадження передових світових освітніх і медичних стандартів, підвищення освітнього та наукового рівня майбутніх лікарів, забезпечення сучасними і більш ефективними інноваційними та інформаційними медичними технологіями закладів вищої медичної освіти. Отже, особливої значущості набуває коректне використання досвіду в освітній галузі світових країн-лідерів, зокрема, США.

Вивчення передового досвіду медичної науки та освіти набуло особливого значення в період пандемії коронавірусної хвороби 2019 (COVID-19), для подолання якої об'єдналася медична спільнота всього світу. Повномасштабна збройна агресія в Україні, що розпочала росія 24 лютого 2022 р., лише посилила значущість вивчення прогресивного досвіду

для підготовки висококваліфікованого медичного персоналу, який є вкрай необхідним для надання належної медичної допомоги як військовим, так і цивільному населенню в умовах жорстокої війни.

Авторка дослідження переконливо доводить, що ґрунтовний аналіз передумов становлення, розвитку та особливостей системи вищої медичної освіти в США може бути використаний для успішного реформування національної освітньої системи. Слід відзначити, що незважаючи на масштабність і актуальність наявних наукових розвідок, важливі системні аспекти особливостей розвитку вищої медичної освіти в США в повній мірі досі не було розкрито. Посилює актуальність теми і низка суперечностей, що їх виявила авторка дисертації під час дослідження: між станом практики вищої медичної освіти задля забезпечення конкурентоспроможності фахівців та недостатнім рівнем її розвитку; рівнем вищої медичної освіти в Україні та вимогами глобалізованого суспільства; темпами реформування вищої медичної освіти та проблемами матеріально-технічного і ресурсного забезпечення освітнього процесу.

З огляду на ці чинники актуальність теми дисертаційної роботи М. Ю. Шумило «Розвиток вищої медичної освіти у США (XX-XXI століття)», поданої на рецензування, сумнівів не викликає.

Тема дисертаційного дослідження М. Ю. Шумило відповідає науковому напряму кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір». Реєстраційний номер: 0121U113179.

Темі роботи затверджено на засіданні Вченої ради Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка» (протокол №4 від 24.10.2018 р.).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. У роботі презентовано низку суттєвих наукових результатів, які мають теоретичне та практичне значення для вітчизняної педагогічної науки й практики. Дисертанткою охарактеризовано вищу медичну освіту як науково-педагогічну проблему на основі аналізу історіографії проблеми дослідження, що відображає її історичний, культурологічний, соціологічний, антропологічний аспекти, та висвітлення проблеми розвитку вищої медичної освіти у контексті соціального, культурного, економічного розвитку суспільства; виконано аналіз передумов становлення вищої

медичної освіти у США; на основі ретроспективного аналізу становлення і розвитку вищої медичної освіти виокремлено тенденції, що характерні її сучасному стану; охарактеризовано сучасну систему вищої медичної освіти у США (зовнішню: домедичну, додипломну медичну, післядипломну медичну та неперервну медичну освіту; внутрішню: теоретична і практична підготовка з метою формування компетентностей у сфері догляду за пацієнтами, медичних знань, професіоналізму, системної практики, навчання на основі практики, співпраці та комунікації); обґрунтовано можливість використання прогресивних ідей та досвіду розвитку американської вищої медичної освіти в умовах університетської освіти України.

3. Нові факти, одержані здобувачем. У дисертації М. Ю. Шумило вперше досліджено особливості розвитку вищої медичної освіти у США (XX-XXI століття); здійснено аналіз історіографії проблеми дослідження (джерела, покладені в основу методології дослідження; джерела, що формують теоретичні засади проблеми дослідження; першоджерела), що відображає її історичний, культурологічний, соціологічний, антропологічний аспекти, та висвітлення проблеми розвитку вищої медичної освіти у контексті соціального, культурного, економічного розвитку суспільства. Науковий зацікавлення викликає аналіз передумов становлення сучасної вищої медичної освіти у США (особливості соціального, економічного, культурного розвитку країни, рівень освіченості та грамотності населення, специфіка розвитку освітньої галузі, полікультурність суспільства США). Суттєвими для подальшого дослідження розвитку вищої медичної освіти в США є виокремлені тенденції, що характерні її сучасному стану: удосконалення нормативно-правової бази та стандартизація вищої медичної освіти; удосконалення системи управління вищою медичною освітою, в основу якої покладено поєднання механізмів централізації (стратегічний розвиток) та децентралізації (широка автономність закладів вищої медичної освіти); поєднання інструментів державного фінансування із залученням коштів приватних ініціатив, фондів тощо; високий рівень конкуренції між закладами вищої медичної освіти; диверсифікація освітніх програм з метою забезпечення відповідності вимогам професійного середовища, потреб працедавців; інтеграція останніх наукових досягнень в освітній процес, застосування інноваційних методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій тощо, що відповідає інноваціям у медичній

галузі). Значним науковим здобутком вважаємо характеристику системи сучасної вищої медичної освіти у США (зовнішню: домедичну, додипломну медичну, післядипломну медичну та неперервну медичну освіту; внутрішню: теоретична і практична підготовка з метою формування компетентностей у сфері догляду за пацієнтами, медичних знань, професіоналізму, системної практики, навчання на основі практики, співпраці та комунікації). Для вдосконалення вищої медичної освіти в Україні важливе значення мають сформульовані рекомендації використання прогресивних ідей та досвіду розвитку американської вищої медичної освіти в умовах вітчизняної університетської освіти (для керівних кадрів у системі охорони здоров'я України, закладів вищої медичної освіти, професорсько-викладацького складу, здобувачів вищої освіти).

У дисертаційній роботі уточнено зміст понять «інтернатура», «резидентура», «додипломна медична освіта» «післядипломна медична освіта», «неперервна медична освіта». Удосконалено та розширено наукове розуміння релевантних понять і термінів у медичній освіті, а також організаційних особливостей та підходів до навчання. Подальшого розвитку набули положення про періодизацію розвитку вищої медичної освіти у США на основі парадигмального та цивілізаційного підходів, сучасні параметри університетської освіти, виникнення у вищій освіті нових зразків, норм, орієнтирів та мотивацій, адаптації до нових тенденцій на ринках праці, які потребують постійного оновлення високоспеціалізованих професійних знань у галузі охорони здоров'я, нових форм їх трансляції та використання у навчанні.

У науковий обіг введено значний обсяг матеріалів іноземними мовами з досліджуваної проблематики, а також численні факти, ідеї та підходи, актуальні у сфері вищої медичної освіти, які, безумовно, збагатили вітчизняну педагогічну науку.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Висновок про обґрунтованість наукових положень і про достовірність висновків та рекомендацій можемо зробити на основі аналізу змісту дисертаційного дослідження, а також публікацій М. Ю. Шумило. Відповідно до теми дисертації авторка чітко сформулювала науковий апарат дослідження, застосувала адекватні завданням методи наукового пошуку, що дало можливість успішно досягти поставленої мети. Заслуговує на позитивну оцінку докладне й ретельне формулювання понятійно-термінологічного

апарату дисертаційної роботи, в рамках якого авторка дала уточнення змісту понять «інтернатура», «резидентура», «додипломна медична освіта» «післядипломна медична освіта», «неперервна медична освіта».

Логіка викладу теоретичного та дослідного матеріалу відповідає темі дисертаційного дослідження, його об'єкту, предмету, меті та дозволяє належним чином висвітлити хід виконання завдань дисертаційної роботи.

Новизну й вірогідність загальних висновків дисертаційного дослідження забезпечено комплексним аналізом численних джерел (376 найменувань, з них 255 – іноземними мовами), застосуванням методологічних підходів, ефективним упровадженням матеріалів та результатів наукової роботи в закладах вищої освіти України.

Загальні висновки в дисертації Мирослави Юріївни Шумило сформульовано чітко і переконливо. Зазначені теоретичні та методичні положення, висновки та рекомендації зумовлюють достатній рівень обґрунтованості одержаних дисертанткою наукових результатів.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Дисертаційна робота М. Ю. Шумило, безперечно, має вагоме практичне значення, яке полягає в тому, що одержані результати дослідження достатньо обґрунтовані, пройшли апробацію та готові до впровадження в систему професійної підготовки майбутніх медиків.

Результати дослідження впроваджено у роботу кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (довідка No 67012275 від 23.12.2021), кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського (довідка No 03/4279 від 19.11.2021), кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (довідка No 822 від 20.10.2021), кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (протокол No4 від 18.11.21), кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету (протокол No4 від 03.11.2021), кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка No 1192 від 23.11.2021).

З урахуванням чисельних позитивних відгуків на дисертаційне дослідження Мирослави Юріївни Шумило доцільно рекомендувати використати напрацьовані нею матеріали для розробки програм модернізації системи професійної підготовки майбутніх лікарів.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Усі розроблені матеріали, положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в роботі закладів вищої освіти України під час вивчення дисциплін «Педагогіка», «Порівняльна педагогіка», «Професійна педагогіка», «Історія медицини», курсах підвищення кваліфікації на факультеті післядипломної освіти для викладачів медичних ЗВО. Результати дослідження, обґрунтовані поняття, а також зібрані дані можуть використовуватися науковцями для проведення подальших компаративно-педагогічних досліджень.

7. Оцінювання змісту дисертації та її завершеність. Структура та оформлення дисертаційного дослідження відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. Робота викладена українською мовою на 292 сторінках друкованого тексту, із них 226 сторінок становить основний текст. Дисертація містить анотацію українською мовою та англійською мовами, де викладено найважливіші результати дослідження, аргументовано новизну, описано зміст. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, 9 додатків. Підготовлено 3 таблиці та 1 рисунок.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; подано джерельну базу дослідження; представлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження; відображено особистий внесок здобувача у публікаціях, підготовлених у співавторстві.

У першому розділі «Вища медична освіта як науково-педагогічна проблема» висвітлено історіографію проблеми дослідження, а також виконано аналіз ролі і значення вищої медичної освіти у контексті соціального, культурного, економічного розвитку суспільства.

У другому розділі «Ретроспективний аналіз розвитку вищої медичної освіти у США» представлено періодизацію розвитку вищої медичної освіти країни дослідження, а також охарактеризовано специфіку розвитку вищої медичної освіти на сучасному етапі.

У третьому розділі «Система вищої медичної освіти у США» виконано аналіз особливостей організації вищої медичної освіти, представлено сучасний стан та перспективи розвитку вищої медичної

освіти в Україні, а також запропоновано авторське бачення можливостей використання прогресивних ідей та досвіду розвитку американської вищої медичної освіти в умовах університетської освіти України.

Загалом дисертація побудована за класичною схемою, містить усі необхідні розділи та є завершеною науковою працею.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи результати дослідження М.Ю. Шумило доцільно висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Жодних сумнівів не викликає наукова новизна одержаних результатів, проте авторці доцільно було б більш конкретно зазначити, наприклад, критерії, за якими було здійснено порівняльний аналіз сучасної професійної підготовки медичних фахівців в ЗВО США й України, а також назвати найбільш суттєві відмінності, що мають місце у цьому процесі та на основі результатів укласти порівняльну таблицю.

2. Оскільки проблема дослідження має компаративний характер, бажано було б висвітлити результати дослідження у фахових наукових журналах з порівняльної професійної педагогіки, наприклад «Порівняльні педагогічні студії», «Порівняльна професійна педагогіка».

3. У дисертації авторка на основі аналізу джерельної бази та вивчення українського досвіду щодо розвитку вищої медичної освіти наводить суперечності, які супроводжують цей процес. Однак потребує пояснення, чи вдалося авторці розв'язати їх у процесі дослідження.

4. Беручи до уваги практичну значимість дослідження, бажано було б за результатами дисертаційної роботи розробити та впровадити навчально-методичний посібник для практичної реалізації матеріалів наукового дослідження через впровадження окремих елементів інноваційного підходу в навчання майбутніх медиків, що використовують у медичних ЗВО США.

5. Текст дисертації містить деякі мовні огріхи: не завжди диференціюються значення особового та присвійного займенників *їх* і *їхній*, іноді порушується чергування сполучників *і*, *й*, *та*, трапляються мовностилістичні погрішності; порушено нумерацію таблиці 1.1 (ст. 83) та рисунку (ст. 137).

Втім зазначені зауваження і побажання не є принциповими і не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Мирослави Юрїївни Шумило «Розвиток вищої медичної освіти у США (XX-XXI століття).

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження висвітлено у 22 працях (з них – 16 одноосібні): 4 статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, 2 статті - у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних «Web of Science Core Collection» та «Scopus», 4 статті – у періодичних фахових виданнях інших держав, 8 тез доповідей – у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій, 1 тези доповідей на міжнародному науково-методологічному інтернет-семінарі, 1 тези доповідей у збірнику наукових есе учасників наукового стажування, 2 праці, що додатково відображають матеріали дисертації.

10. Висновок. Рецензована дисертація М. Ю. Шумило на тему «Розвиток вищої медичної освіти у США (XX - XXI століття)» подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки є завершеною, самостійною, науковою роботою, яка виконана на сучасному науково-методичному рівні. Аналіз дисертації й опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Мирослави Юріївни Шумило за актуальністю, методичним рівнем виконання, об'ємом проведених досліджень та одержаних результатів, повнотою викладення матеріалів, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка Мирослава Юріївна Шумило заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта, педагогіка.

Офіційний опонент –

Завідувач кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова,
доктор педагогічних наук, професор ЗВО

Лариса Дудікова